



คำว่า “บัญชีภาษีอากร” (Tax Accounting) สำหรับนักบัญชีบางกลุ่มยังอาจไม่มีความชัดเจนในความหมายและวิธีการอยู่บ้าง เนื่องจากตั้งแต่เริ่มศึกษาในสาขาวิชาการบัญชีมีการศึกษาเน้นหนักเฉพาะในส่วนของหลักการบัญชีหรือ “บัญชีการเงิน” (Financial Accounting) ตลอดมา อาทิ สมการบัญชี รายการเปิดบัญชี หลักการบัญชี ประเภทบัญชีและรายการบัญชี การปรับปรุงรายการบัญชี การจัดทำงบการเงิน การวิเคราะห์งบการเงิน การสอบบัญชี การวางระบบบัญชี ในส่วนของ “ภาษีอากร” ก็ได้มีการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการภาษีอากร (Taxation) ซึ่งกำหนดประเด็นในการศึกษาเรื่องของความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากร ประเภทภาษีอากรที่มีการจัดเก็บในประเทศไทย หลักการจัดเก็บภาษีอากร เป็นต้น จึงย่อมเกิดประเด็นปัญหาว่าการบัญชีกับการภาษีอากร มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันหรือไม่อย่างไร จะปรับปรุงบัญชีการเงินให้เป็นบัญชีภาษีอากรเพื่อการเสียภาษีอากรโดยเฉพาะภาษีสรรพากรให้ถูกต้องอย่างไร กระบวนวิชาการบัญชีภาษีอากร จึงเกิดขึ้นเพื่อตอบปัญหาดังกล่าว

ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับ “บัญชีภาษีอากร” ในบทความนี้จึงจะนำความแตกต่างของบัญชีการเงินและบัญชีภาษีอากรมาเปรียบเทียบกับในประเด็น ความหมาย และจุดมุ่งหมายเป็นสำคัญ ในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข้อสมมติฐานมูลฐานทางการบัญชีการเงินและการบัญชีภาษีอากร ประเภทบัญชีและเอกสารประกอบการบันทึกรายการในบัญชี ประเภทรายได้และเกณฑ์การรับรู้รายได้ เงื่อนไขเกี่ยวกับรายได้ ประเภทรายจ่ายและเกณฑ์การรับรู้รายจ่าย เงื่อนไขเกี่ยวกับรายจ่าย หลักเกณฑ์ในการตัดค่าทรัพย์สินและหนี้สิน และการตรวจสอบและรับรองงบการเงินนั้น จะได้แสดงในรูปของตารางเปรียบเทียบระหว่างบัญชีการเงินและบัญชีภาษีอากร

1. ความหมาย



1.1 การบัญชีการเงิน

โดยทั่วไปการบัญชี (Accounting) และการบัญชีการเงิน (Financial Accounting) มีความใกล้ชิดกันอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากความหมายของการบัญชีทั้งสองประเภทดังนี้

1.1.1 การบัญชี (Accounting)

สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา (American Institute of Certified Public Accountants หรือ AICPA) ได้กำหนดนิยามของการบัญชีไว้ดังนี้

“การบัญชี คือ การจดบันทึก การจำแนก การสรุปผล และการจัดทำรายงานทางการเงิน โดยใช้หน่วยเงินตรา รวมถึงการแปลความหมายของรายงานเกี่ยวกับการเงินดังกล่าว เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง”

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (The Institute of Certified Public Accountants and Auditor of Thailand หรือ ICAAT หรือ ส.บ.ช.) ได้กำหนดนิยามของการบัญชีไว้ดังนี้

“การบัญชี คือ ศิลปะของการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และทำสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปของตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชี คือ การให้ข้อมูลทางการเงิน ซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่าย และผู้ที่สนใจในกิจกรรมของกิจการ”

แผนผังแสดงหน้าที่ของการบัญชี



1.1.2 ในส่วนของงานการบัญชีการเงิน หรือ Financial Accounting มีความหมายดังนี้

การบัญชีการเงิน คือ ระบบบัญชีที่จัดทำขึ้นเพื่อบันทึกรายการทางการเงิน ตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป (Generally Accepted Accounting Principle: GAAP) หรือตามมาตรฐานการบัญชี เพื่อให้บุคคลภายนอก (External Users) ได้แก่ เจ้าหนี้ ผู้ลงทุน ผู้สนใจทั่วไป และเจ้าหน้าที่ของรัฐ นำข้อมูลทางการเงินหรือรายงานทางการเงินในรูปของงบการเงิน (Financial Statement) ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ และการบริหารงาน รวมทั้งการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล

1.1.3 งบการเงินที่จัดทำขึ้นสำหรับบุคคลภายนอก ได้แก่

- 1 งบฐานะการเงิน (Statement of Financial Position)
- 2 งบกำไรขาดทุน (Income Statement)
- 3 งบกำไรสะสม (Retained Earnings Statement)
- 4 งบกระแสเงินสด (Cash Flow Statement)
- 5 งบการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น (Statement of Changes in Equity)
- 6 งบประกอบ หรือหมายเหตุประกอบงบการเงิน (Note of Finance Position) หรือคำอธิบายอื่น ซึ่งระบุไว้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน

โดยทั่วไปการบัญชีการเงินจะทำหน้าที่มาจนกระทั่งจัดทำงบการเงินเป็นผลสำเร็จเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลในงบการเงินได้ ซึ่งอาจแยกย่อยเป็นการบัญชีเพื่อการบริหาร (Managerial Accounting) หรือการวิเคราะห์งบการเงิน

1.2 การบัญชีภาษีอากร

1.2.1 โดยทั่วไปหลักเกณฑ์และวิธีการในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิทางบัญชีการเงิน กับหลักเกณฑ์และวิธีการในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิทางบัญชีภาษีอากร

มีความสอดคล้องต้องกันเป็นส่วนใหญ่ ทั้งในส่วนที่เป็นเงื่อนไขเกี่ยวกับรายได้ เงื่อนไขเกี่ยวกับรายจ่าย และหลักเกณฑ์ในการตีราคาทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งการบัญชีภาษีอากรอาศัยหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปในทางบัญชีการเงินที่แสดงผลการดำเนินงานในแต่ละเดือนภาษีปีภาษี หรือรอบระยะเวลาบัญชี ในรูปของบัญชีรายได้บัญชีกำไรหรือขาดทุน แล้วนำมาปรับปรุงด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขทางภาษีอากร เฉพาะส่วนที่กฎหมายกำหนดไว้แตกต่างจากหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขทางบัญชี

การเงินก็จะได้เป็นรายได้ กำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิทางภาษีอากร นอกจากนี้ ในทางบัญชีการเงินยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารหลักฐานต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐ ที่ผู้ต้องเสียภาษีอากร และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดอีกด้วย

ดังนั้นจึงอาจสรุปความหมายของการบัญชีภาษีอากรได้ดังนี้

การบัญชีภาษีอากร หมายถึง กระบวนการปฏิบัติในการปรับปรุงรายการทางบัญชีการเงิน และหรือรายการกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิทางบัญชีการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี รวมทั้งเกณฑ์การคำนวณรายได้หรือรายจ่าย ด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามกฎหมายภาษีอากร เพื่อให้ได้มาซึ่งรายการทางบัญชีภาษีอากร ตลอดจนกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิทางภาษีอากร และรายได้หรือรายจ่ายทางภาษีอากร และให้หมายความรวมถึงการจัดทำบัญชีและเอกสารหลักฐานทางภาษีอากร ในอันที่จะคำนวณภาษีอากรที่ต้องเสียหรือนำส่ง และปฏิบัติการเกี่ยวกับหน้าที่ต่างๆ ในทางภาษีอากรให้ถูกต้องและครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข อัตรา และกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ โดยไม่มุ่งเน้นการบันทึกรายการทางบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือตามมาตรฐานการบัญชี



1.2.2 ความสัมพันธ์ของการบัญชีการเงินกับการบัญชีภาษีอากร

กำไรหรือขาดทุนสุทธิทางบัญชีการเงิน กับกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิทางภาษีอากรมีความสัมพันธ์กันดังต่อไปนี้

จากหลักเกณฑ์ทางบัญชีที่รับรองทั่วไป หรือตามมาตรฐานการบัญชี (Accounting Standard) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรทั้งกรณีบุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล หรือบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจมีหน้าที่บันทึกรายการทางบัญชีเกี่ยวกับรายได้ รายจ่าย ตลอดจนทรัพย์สินและหนี้สินที่เกิดขึ้นในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีทุกรายการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามมาตรฐานบัญชี และเมื่อสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีทำการปิดบัญชี ต้องจัดทำบัญชีกำไรขาดทุนและจัดทำงบดุล เพื่อแสดงผลการดำเนินงานของรอบระยะเวลาบัญชีนั้น ๆ และแสดงฐานะทางการเงินเพียง ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี โดยมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและรับรอง จากนั้นเสนอให้เจ้าของกิจการ อันได้แก่ เจ้าของกิจการ ผู้ถือหุ้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วน เพื่อได้รับทราบ โดยเฉพาะสำหรับบริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ให้ดำเนินการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ภายใน 4 เดือนนับแต่วันปิดบัญชี และส่งให้สำนักงานกลางบัญชี หรือสำนักงานบัญชี ภายใน 5 เดือน นับแต่วันปิดบัญชี กำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิซึ่งได้จัดทำตามมาตรฐานการบัญชีดังกล่าวเรียกว่า **“กำไรหรือขาดทุนสุทธิทางบัญชี” (Financial Profit and Loss)**

สำหรับในทางภาษีอากร ทั้งกรณีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคล มีข้อกำหนดในการคำนวณเงินได้สุทธิ และกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิทางภาษีอากร (Taxable Profit and Loss) ไว้เป็นกรณีพิเศษต่างหากจากหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขทางการบัญชี ทั้งในส่วนของเงินได้พึงประเมิน รายได้ และรายจ่าย กล่าวคือ

เงินได้สุทธิเพื่อการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คำนวณได้จากเงินได้พึงประเมินที่มีใช้เงินได้ที่ได้รับยกเว้น หักด้วยค่าใช้จ่าย และค่าลดหย่อน

กำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิทางภาษีอากรเพื่อการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล คำนวณได้จากรายได้จากกิจการหรือเนื่องจากกิจการที่กระทำในรอบระยะเวลาบัญชี หักด้วยรายจ่ายตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตร โดยให้ใช้เกณฑ์สิทธิในการคำนวณรายได้และรายจ่าย เว้นแต่อธิบดีกรมสรรพากรจะกำหนดเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในทางภาษีอากรที่แตกต่างจากการคำนวณกำไรและขาดทุนสุทธิทางบัญชีหรือทางการเงินมีสามรายการ คือ

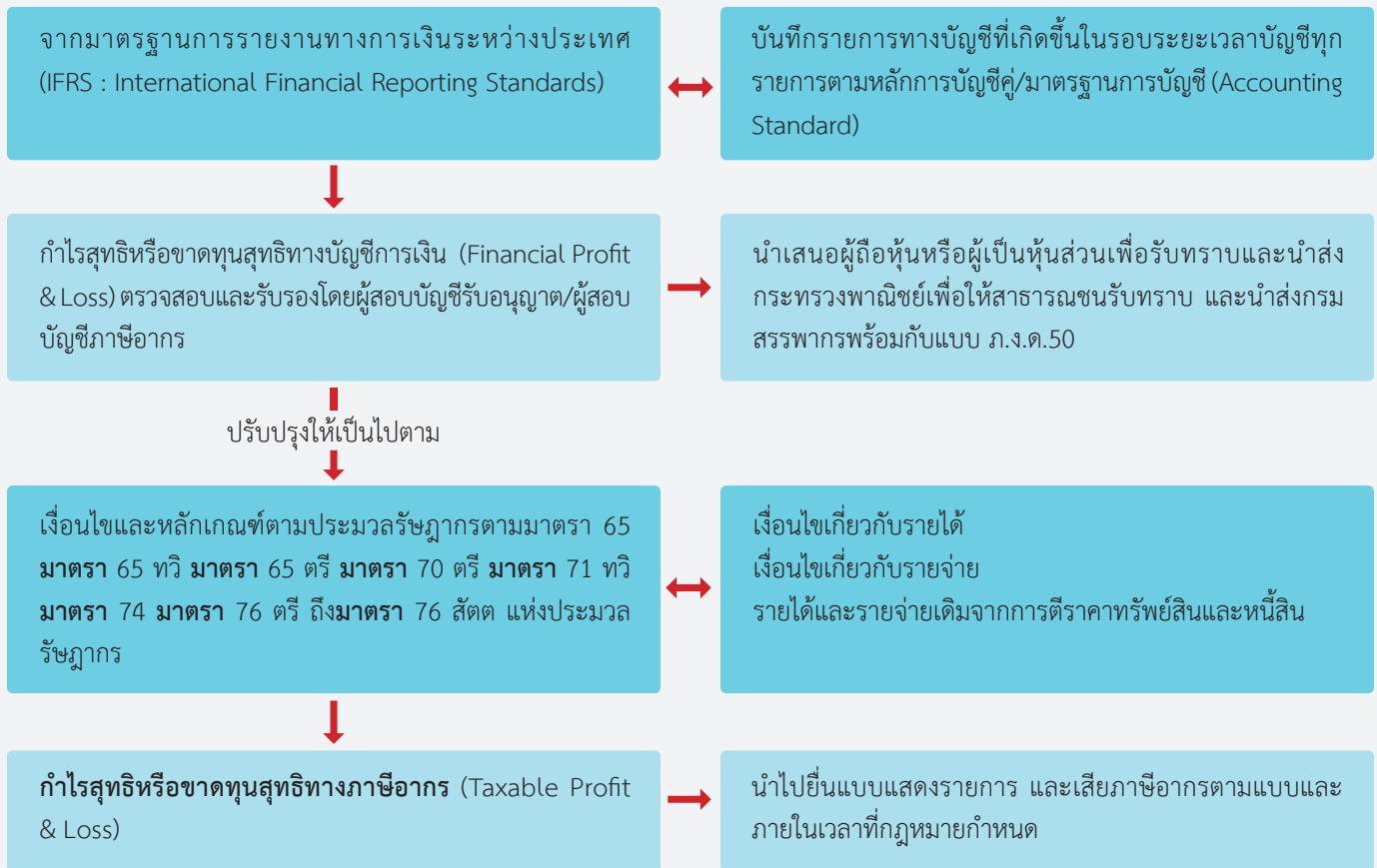
- 1 เงื่อนไขเกี่ยวกับรายได้
- 2 เงื่อนไขเกี่ยวกับรายจ่าย และ
- 3 รายได้และรายจ่ายที่เกิดจากการตีราคาทรัพย์สินและหนี้สิน



ดังนั้น เมื่อต้องการคำนวณเงินได้สุทธิหรือกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิทางภาษีอากร ก็เพียงแต่นำกำไรสุทธิทางบัญชีมาทำการปรับปรุงด้วยเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากรดังต่อไปนี้ ก็จะได้กำไรหรือขาดทุนสุทธิทางภาษีอากร เพื่อนำไปยื่นแบบแสดงรายการและเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล (ภ.ง.ด.50) ต่อไป

ความสัมพันธ์ของกำไรสุทธิทางบัญชีและกำไรสุทธิทางภาษีอากร อาจแสดงได้เป็นแผนผังดังต่อไปนี้

แผนผังแสดงความสัมพันธ์ของกำไรสุทธิทางบัญชีและกำไรสุทธิทางภาษีอากร



1.2.3 การบัญชีภาษีอากรอาจจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ

1 การบัญชีภาษีอากรในส่วนที่เกี่ยวกับการคำนวณภาษี

(ก) การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เงื่อนไขในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเกี่ยวกับ

- เงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 39 มาตรา 40 มาตรา 40 ทวิ มาตรา 41 แห่งประมวลรัษฎากร
- เงินได้พึงประเมินที่ได้รับยกเว้น ตามมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร
- การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามมาตรา 48 (1)(2) แห่งประมวลรัษฎากร
- การหักค่าใช้จ่าย 42 ทวิ มาตรา 42 ตรี มาตรา 43 มาตรา 44 มาตรา 45 และมาตรา 46 มาตรา 48 (4)(5) แห่งประมวลรัษฎากร
- การหักลดหย่อน ตามมาตรา 47 มาตรา 47 ทวิ มาตรา 48 มาตรา 49 มาตรา 56 ทวิ มาตรา 57 ฉ แห่งประมวลรัษฎากร



(ข) การคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล

เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิ เพื่อการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ได้แก่

- เงื่อนไขเกี่ยวกับรายได้ ตามมาตรา 65 มาตรา 65 ทวิ (4) (10) (11) (12) (14) มาตรา 70 ตีและมาตรา 74 แห่งประมวลรัษฎากร
- เงื่อนไขเกี่ยวกับรายจ่าย ตามมาตรา 65 มาตรา 65 ทวิ (1) (2) (5) (7) (9) มาตรา 65 ตี และมาตรา 74 แห่งประมวลรัษฎากร
- หลักเกณฑ์ในการตีราคาทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา 65 ทวิ (3) (5) (6) มาตรา 65 ตี (17) และมาตรา 74 แห่งประมวลรัษฎากร
- การปรับปรุงกำไรสุทธิทางบัญชีให้เป็นกำไรสุทธิทางภาษีอากร และการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล
- การคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการจำหน่ายเงินกำไรไปต่างประเทศตามมาตรา 70 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร

(ค) การคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย เน้นศึกษาให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย และหน้าที่ในการนำส่งภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายให้ถูกต้อง และครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด อาทิ

- การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย ตามมาตรา 50 และมาตรา 3 เศรสแห่งประมวลรัษฎากร
- การคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลหัก ณ ที่จ่าย ตามมาตรา 69 ทวิ มาตรา 69 ตี มาตรา 70 และมาตรา 3 เศรส แห่งประมวลรัษฎากรหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้จ่ายเงินได้

(ง) การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม

- การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มที่ต้องเสีย = ภาษีขาย - ภาษีซื้อ ตามมาตรา 82/3 แห่งประมวลรัษฎากร
- ภาษีซื้อต้องห้าม ตามมาตรา 82/5 แห่งประมวลรัษฎากร
- การเฉลี่ยภาษีซื้อ ตามมาตรา 82/6 แห่งประมวลรัษฎากร

(จ) การคำนวณภาษีธุรกิจเฉพาะ ตามมาตรา 91/8 แห่งประมวลรัษฎากร

(ง) การคำนวณอากรแสตมป์

2 การบัญชีภาษีอากรในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ทางภาษีอากร

(ก) กรณีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

- หน้าที่ในการมีและใช้เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร
- หน้าที่ในการจัดทำบัญชีพิเศษ บัญชีแสดงรายได้หรือรายรับประจำวัน บัญชีเงินสด รับ - จ่าย
- หน้าที่ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- หน้าที่ในการยื่นรายการและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- หน้าที่ในการจัดทำเอกสารหลักฐานทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- หน้าที่ในการพิสูจน์ความถูกต้องทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- หน้าที่ในการให้ความร่วมมือแก่ทางราชการเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

(ข) กรณีภาษีเงินได้นิติบุคคล

- หน้าที่ในการมีและใช้เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร
- หน้าที่ในการจัดทำบัญชีพิเศษบัญชีงบดุลบัญชีทำการบัญชีกำไรขาดทุน และบัญชีรายได้ก่อนหักรายจ่ายใด ๆ
- หน้าที่ในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล
- หน้าที่ในการยื่นรายการและชำระภาษีเงินได้นิติบุคคล
- หน้าที่ในการจัดทำเอกสารหลักฐานทางภาษีเงินได้นิติบุคคล
- หน้าที่ในการพิสูจน์ความถูกต้องทางภาษีเงินได้นิติบุคคล
- หน้าที่ในการให้ความร่วมมือแก่ทางราชการเกี่ยวกับภาษีเงินได้นิติบุคคล

(ค) กรณีภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ทั้งกรณีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคล

- หน้าที่ในการคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย
- หน้าที่ในการนำส่งภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย
- หน้าที่ในการจัดทำหนังสือรับรองการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย
- หน้าที่ในการจัดทำบัญชีพิเศษ และการรายงาน
- หน้าที่ในการพิสูจน์ความถูกต้องทางภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย
- หน้าที่ในการให้ความร่วมมือแก่ทางราชการเกี่ยวกับภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย

(ง) กรณีภาษีมูลค่าเพิ่ม

- หน้าที่เกี่ยวกับทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม
- หน้าที่ในการจัดทำเอกสารและรายงานในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม
- หน้าที่ในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม
- หน้าที่ในการเสียหรือนำส่งภาษีมูลค่าเพิ่ม
- หน้าที่ในการพิสูจน์ความถูกต้องทางภาษีมูลค่าเพิ่ม
- หน้าที่ในการให้ความร่วมมือแก่ทางราชการเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม

(จ) กรณีภาษีธุรกิจเฉพาะ

- หน้าที่เกี่ยวกับทะเบียนภาษีธุรกิจเฉพาะ
- หน้าที่ในการจัดทำเอกสารในระบบภาษีธุรกิจเฉพาะ
- หน้าที่ในการคำนวณภาษีธุรกิจเฉพาะ
- หน้าที่ในการเสียหรือนำส่งภาษีธุรกิจเฉพาะ
- หน้าที่ในการพิสูจน์ความถูกต้องทางภาษีธุรกิจเฉพาะ
- หน้าที่ในการให้ความร่วมมือแก่ทางราชการเกี่ยวกับภาษีธุรกิจเฉพาะ

(ฉ) กรณีอากรแสตมป์

- หน้าที่ในการคำนวณอากรแสตมป์
- หน้าที่ในการเสียอากรแสตมป์
- หน้าที่ในการจัดทำใบรับ และใบส่งของ
- หน้าที่ในการพิสูจน์ความถูกต้องทางอากรแสตมป์
- หน้าที่ในการให้ความร่วมมือแก่ทางราชการเกี่ยวกับอากรแสตมป์

3 การบัญชีภาษีอากรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางภาษีอากร อาทิ

- (ก) สิทธิในการขอคืนภาษีอากร
- (ข) สิทธิในการออกใบกำกับภาษีของผู้ประกอบการจดทะเบียน
- (ค) สิทธิในการใช้ภาษีซื้อของผู้ประกอบการจดทะเบียน
- (ง) สิทธิในการเรียกเก็บภาษีขายของผู้ประกอบการจดทะเบียน
- (จ) สิทธิในการขอถอนทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการจดทะเบียน
- (ฉ) สิทธิในการได้รับบริการที่ดีจากทางราชการ
- (ช) สิทธิในการไล่เบี้ยค่าอากรแสตมป์ของผู้ทรงตราสาร
- (ซ) สิทธิในการใช้ตราสารที่ปิดแสตมป์บริบูรณ์เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่ง

2. จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการบัญชีการเงิน และการบัญชีภาษีอากร

การบัญชีการเงิน และการบัญชีภาษีอากรมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันอยู่บ้างดังนี้

2.1 การบัญชีการเงิน มีวัตถุประสงค์ดังนี้

2.1.1 เพื่อบันทึกรายการทางการเงินที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจการ

ในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี ให้ถูกต้องครบถ้วนตามมาตรฐานการบัญชี หรือหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป

การบันทึกข้อเท็จจริงทางการเงินขององค์กรธุรกิจของทั้งภาคเอกชน และภาครัฐบาล นอกจากอาศัยมาตรฐานการบัญชี หรือหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้ว ยังต้องใช้เอกสารหลักฐานประกอบการลงรายการบัญชี เพื่อให้งบการเงินที่จัดทำตามหลักการบัญชีดังกล่าวเป็นที่น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารธุรกิจ การตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

การบัญชีการเงินในส่วนนี้ ทำหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ทางการเงินขององค์กรแต่ละองค์กรนั้น ด้วยความซื่อสัตย์ เที่ยงตรง และเปิดเผย (Disclosure)

2.1.2 เพื่อแสดงฐานะการเงินขององค์กรธุรกิจหน่วยใดหน่วยหนึ่ง เพียง ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีว่า

มีผลการประกอบกิจการเป็นอย่างไร สถานะทางการเงินมีความมั่นคงหรือไม่ มีการเปลี่ยนแปลงฐานะทางการเงินอย่างไร สมควรที่จะร่วมลงทุนในกิจการนั้นหรือไม่เพียงใด

2.1.3 เพื่อใช้ในการตัดสินใจในการบริหารงาน

ข้อมูลในงบการเงิน รวมทั้งหมายเหตุประกอบงบการเงินที่ได้แสดงตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ย่อมเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน โดยเฉพาะผู้บริหารกิจการในอันที่ตัดสินใจ เช่น การบริหารสินค้าคงเหลือ การบริหารเงินสด การบริหารการลงทุน การบริหารทรัพย์สินและค่าเสื่อมราคา การบริหารบุคลากร

2.1.4 เพื่อการควบคุมภายใน ในอันที่จะสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ในบางกรณีจำนวนเงินในงบการเงินเป็นดัชนีหรือเครื่องชี้วัดว่าภายในองค์กรมีความรั่วไหลเกิดขึ้น แม้ในค่าใช้จ่ายที่ไม่น่าจะเป็น เช่น ค่าไปรษณียากรที่มีจำนวนสูงผิดปกติควรตรวจสอบว่ามีการทุจริตหรือไม่

2.2 การบัญชีภาษีอากร มีวัตถุประสงค์ดังนี้

2.2.1 เพื่อคำนวณจำนวนภาษีอากรที่ต้องเสียหรือนำส่ง และการปฏิบัติหน้าที่ทางภาษี

ให้ถูกต้องและครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข อัตรา และกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการบัญชีภาษีอากร

2.2.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการควบคุมภายใน

2.2.3 เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการวางแผนภาษีอากร

ในอันที่จะเพิ่มมาตรฐานการปฏิบัติการทางภาษีอากร และ การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร

2.2.4 เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการตรวจสอบภาษีอากร ของพนักงานเจ้าหน้าที่

โดยเฉพาะจากกรมสรรพากร การเสียภาษีอากรถูกต้อง ครบถ้วนตั้งแต่เริ่มต้นเป็นแนวความคิดที่ดี และถูกต้อง เพราะทำให้ ผู้เสียภาษีคลายความกังวลต่อค่าใช้จ่ายทางภาษีอากรที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากการเสียภาษีอากรไม่ถูกต้องนั้น อาทิ เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม และ ค่าปรับทางอาญา



2.2.5 ในทางราชการ บัญชีภาษีอากรเป็นประโยชน์ ในการบริหารจัดการเก็บภาษีอากรโดยตรง

โดยกำหนดเงื่อนไขในการคำนวณภาษีอากร การจัดทำบัญชีพิเศษ การจัดทำบัญชีงบดุล บัญชีทำการ บัญชีกำไรขาดทุน บัญชีแสดงรายได้ก่อนหักรายจ่ายใด ๆ บัญชีพิเศษแสดงรายรับหรือ รายได้ก่อนหักรายจ่ายใด ๆ รวมทั้งการแจ้งรายการตามที่กฎหมาย กำหนด

ตารางสรุปความแตกต่างของบัญชีการเงินและบัญชีภาษีอากร

รายการ	บัญชีการเงิน	บัญชีภาษีอากร
1. ความหมาย	คือ ระบบบัญชีที่จัดทำขึ้นเพื่อบันทึก รายการทางการเงินตามหลักการบัญชี ที่รับรองทั่วไป หรือตามมาตรฐาน การบัญชี	คือ วิธีการปฏิบัติในการปรับปรุงกำไรหรือขาดทุนสุทธิ ทางการเงิน ด้วยเงื่อนไขในการ คำนวณกำไรหรือ ขาดทุนสุทธิตามกฎหมายภาษีอากร เพื่อให้จำนวนภาษี ที่ต้องชำระถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ไม่เน้น การบันทึกรายการทางบัญชี รวมทั้งการจัดทำบัญชีและ เอกสารทางภาษีอากรด้วย
2. จุดมุ่งหมาย	 1) เพื่อบันทึกรายการทางการเงิน ที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชี 2) เพื่อการคำนวณผลการดำเนินงานกิจการ ในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี 3) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง 4) เพื่อประโยชน์ในการบริหารและ การจัดการทางธุรกิจ	1) เพื่อบันทึกรายการทางภาษีอากรตามที่กฎหมายกำหนด 2) เพื่อการคำนวณภาษีอากรให้ถูกต้องตามที่กฎหมาย กำหนด 3) เพื่อชำระภาษีอากรให้ถูกต้องครบถ้วน 4) เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการเก็บภาษีอากร

รายการ	บัญชีการเงิน	บัญชีภาษีอากร
3. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง 	- พรบ. การบัญชี พ.ศ. 2543 - พรบ. วิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ - พรบ. บริษัทมหาชนจำกัด - พรบ. ธนาคารพาณิชย์ - กฎหมายว่าด้วยธุรกิจเงินทุน หลักทรัพย์ และเครดิตฟองซิเอร์ - กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และ ตลาดหลักทรัพย์	- ประมวลรัษฎากร - กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ - กฎหมายว่าด้วยของเก่าที่เป็นศิลปวัตถุและโบราณวัตถุ - กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน - กฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรม - กฎหมายว่าด้วยสรรพสามิตและศุลกากร - พรบ. ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม
4. ข้อสมมติพื้นฐาน		
1) หลักการใช้หน่วยเงินตรา	เพื่อใช้วัดผลการดำเนินงานฐานะการเงิน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน	เพื่อการคำนวณภาษีอากรที่ต้องชำระ/นำส่ง
2) หลักความเป็นหน่วยงานของกิจการ	หน่วยงานทางบัญชีเป็นหน่วยงานที่แยกต่างหากจากเจ้าของกิจการและหน่วยงานอื่น	เช่นเดียวกัน และห้ามมิให้นำรายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการส่วนตัวมาถือเป็นรายจ่ายทางภาษีอากร
3) หลักการใช้หลักฐานอันเที่ยงธรรม	เพื่อให้งบการเงินมีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป	เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของจำนวนภาษีอากร
4) หลักรอบเวลา	เพื่อความเป็นมาตรฐานของการวัดผลการดำเนินงาน การเปรียบเทียบงบการเงินและการตัดสินใจ	เพื่อความสะดวก และความแน่นอนของการเสียภาษีอากร ซึ่งอาจกำหนดเป็นรายเดือน รายปี หรือรายอื่นใด ตามเจตนารมณ์ของการจัดเก็บภาษีอากรนั้น
5) หลักความดำรงอยู่ของกิจการ	มีความเชื่อว่ากิจการจะดำเนินงานนั้นตลอดไป เว้นแต่จะมีข้อบ่งชี้เป็นอย่างอื่น	เช่นเดียวกัน
6) หลักราคาทุน	กิจการดำรงอยู่ภายใต้หลักราคาทุน ซึ่งเป็นราคาที่แน่นอนและไม่ขึ้นกับปัจจัยหรือ ความเห็นอย่างอื่น	เช่นเดียวกัน
7) หลักการเกิดขึ้นของรายได้	เพื่อการรับรู้รายได้ว่าเกิดขึ้นในรอบเวลาใด	เช่นเดียวกัน
8) หลักการจับคู่ค่าใช้จ่ายกับรายได้	เพื่อการรับรู้รายจ่ายที่เหมาะสมในการวัดผลการดำเนินงาน	เพื่อความเป็นธรรมในการคำนวณภาษี โดยเฉพาะ ภาษีเงินได้ในส่วนที่เป็นต้นทุน หรือรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการ
9) หลักเงินค้ำ	เพื่อรับรู้รายได้ รายจ่ายให้ตรงตามรอบเวลา	เช่นเดียวกัน
10) หลักโดยประมาณ	เพื่อความสะดวกในการปันส่วนรายได้ และรายจ่ายของกิจการที่สลับซับซ้อนของรอบระยะเวลาบัญชีที่เหมาะสม	เพื่อความสะดวกในการคำนวณภาษี เช่น การหักค่าใช้จ่าย เป็นการเหมา การประมาณการกำไรหรือขาดทุนสุทธิ

รายการ	บัญชีการเดิน	บัญชีภาษีอากร
11) หลักความสม่ำเสมอ	เพื่อความเป็นมาตรฐานในการวัดผล การดำเนินงานกิจการ	เพื่อความเป็นมาตรฐานในการวัดผลดำเนินการและ การคำนวณภาษี
12) หลักการเปิดเผยของ ข้อมูลอย่างเพียงพอ	เพื่อประโยชน์ของผู้ใช้การเงิน รวมทั้ง รูปแบบการจัดรายการและข้อมูล	เพื่อความเป็นธรรมในการเสียภาษีอากร
ข้อควรคำนึงในการใช้ข้อสมมติฐาน		
1) หลักความระมัดระวัง	เลือกวิธีแสดงสินทรัพย์และกำไรในเชิง ต่ำไว้ก่อน	ยอมให้ใช้กับการตีราคาสินค้าคงเหลือเท่านั้น
2) หลักเนื้อหาสำคัญ กว่ารูปแบบ	ให้ความสำคัญต่อเนื้อหาทางเศรษฐกิจ มากกว่ารูปแบบทางกฎหมาย	เพื่อประโยชน์ในการใช้และการตีความกฎหมายภาษีอากร
3) หลักความมีนัยสำคัญ	รับรู้เฉพาะรายการทางการเงินที่มี จำนวนมากเพียงพอ	ไม่เป็นที่ยอมรับในทางภาษีอากร โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับรายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการลงทุน
4) หลักการปฏิบัติ เฉพาะธุรกิจ	การยอมให้ใช้วิธีปฏิบัติทางบัญชีที่แตก ต่างจากธุรกิจทั่วไป	ใช้ในการกำหนดยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีอากร
5. ประเภทบัญชี และ การบันทึกรายการ ในบัญชี	1) บัญชีเงินสด 2) บัญชีแยกประเภทรายได้รายจ่าย 3) บัญชีแยกประเภททรัพย์สิน และหนี้สิน 4) บัญชีสินค้าซึ่งอยู่ในครอบครอง 5) สมุดรายวันหรือบัญชีแยกประเภทอื่น ตามความจำเป็นแก่การประกอบธุรกิจ	1) บัญชีแสดงรายได้หรือรายรับประจำวัน 2) บัญชีพิเศษแสดงการหักภาษี ณ ที่จ่ายและการนำส่ง 3) รายงานภาษีซื้อ 4) รายงานภาษีขาย 5) รายงานสินค้าและวัตถุดิบ 6) บัญชีแสดงรายได้ก่อนหักรายจ่าย 7) บัญชีงบดุล บัญชีทำการ และบัญชีกำไรหรือขาดทุน
6. ประเภทรายได้	1) รายได้จากการขายสินค้าและ การส่งออก 2) รายได้จากการให้บริการ 3) รายได้จากการขายทรัพย์สินเก่า 4) รายได้เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่ง ของกำไร 5) รายได้ดอกเบี้ย 6) รายได้อื่น	1) กรณีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ เงินได้เนื่องจาก หน้าที่งานที่ทำ กิจการที่ทำ และเนื่องจากทรัพย์สิน 2) กรณีภาษีเงินได้นิติบุคคล ได้แก่ รายได้จากกิจการและ รายได้เนื่องจากกิจการ 3) กรณีภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ รายได้จากการขายสินค้า หรือการให้บริการ 4) กรณีภาษีธุรกิจเฉพาะ ได้แก่ รายรับก่อนหักรายจ่าย ใด ๆ จากการประกอบกิจการ
เกณฑ์การรับรู้รายได้	1) เกณฑ์สิทธิ 2) เกณฑ์เงินสด 3) เกณฑ์ผ่อนชำระ 4) เกณฑ์สัญญาระยะยาว 5) เกณฑ์ส่วนได้ส่วนเสีย 6) เกณฑ์เฉลี่ยรายได้ 7) เกณฑ์ราคาปิดของกิจการขายชอร์ต 8) เกณฑ์ผสม	1) กรณีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ใช้เกณฑ์เงินสด 2) กรณีภาษีเงินได้นิติบุคคล เช่นเดียวกับเกณฑ์การรับรู้ รายได้ทางบัญชีการเงิน 3) กรณีภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นไปตามหลักความรับผิดชอบ ในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม 4) กรณีภาษีธุรกิจเฉพาะอาจเลือกรับรู้รายรับตามเกณฑ์ เงินสดหรือเกณฑ์สิทธิก็ได้



รายการ	บัญชีการเงิน	บัญชีภาษีอากร
1) เงื่อนไขเกี่ยวกับรายได้	เป็นไปตามวิธีการทางบัญชีเกี่ยวกับการรับรู้รายได้ในแต่ละเกณฑ์	1) กรณีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รับรู้เงินได้พึงประเมินเฉพาะที่กฎหมายไม่ได้กำหนดยกเว้นภาษีเงินได้เท่านั้น 2) กรณีภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะ การรับรู้รายได้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไข เช่น ผลตอบแทนต้องเป็นไปตามราคาตลาด
2) ประเภทรายจ่าย	1) ต้นทุนสินค้าที่ขาย และบริการ 2) รายจ่ายในการขายและบริหาร	1) กรณีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา และค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร (จริง) 2) กรณีภาษีเงินได้นิติบุคคล ได้แก่ รายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการลงทุน และรายจ่ายในการดำเนินกิจการ
เกณฑ์การรับรู้รายจ่าย	อาทิ เกณฑ์คงค้าง และหลักการจับคู่ของรายจ่ายกับรายได้ ไม่ว่าการรับรู้รายได้จะใช้เกณฑ์ใดก็ตาม	ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับ เกณฑ์การรับรู้รายจ่าย
1) เงื่อนไขเกี่ยวกับรายจ่าย		1) กรณีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา หรือหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร 2) กรณีภาษีเงินได้นิติบุคคล ได้แก่ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับรายจ่ายต้องห้าม การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน การคำนวณต้นทุนของสินค้าที่นำเข้า การจำหน่ายหนี้สูญ และรายจ่ายที่หักได้เพิ่มขึ้น 3) กรณีภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ เงื่อนไขเกี่ยวกับภาษีซื้อ และภาษีซื้อต้องห้าม
2) หลักเกณฑ์การตีราคาทรัพย์สิน และหนี้สิน	 1) สำหรับทรัพย์สินโดยทั่วไปใช้หลักราคาทุนที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา - กรณีตีราคาทรัพย์สินเพิ่มขึ้น จะไม่รับรู้ส่วนที่ตีราคาเพิ่มขึ้นเป็นรายได้ - รับรู้การด้อยค่าของทรัพย์สินเป็นรายจ่าย 2) สำหรับสินค้าคงเหลือ คำนวณตามราคาทุนหรือราคาตลาด แล้วแต่อย่างใดจะต่ำกว่า 3) สำหรับเงินตราทรัพย์สินหนี้สินที่มีค่าเป็นเงินตราต่างประเทศ ให้คำนวณเป็นเงินตราไทยในวันที่ได้รับมาหรือจ่ายไปนั้น และปรับปรุงค่าอีกในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี	1) สำหรับทรัพย์สินโดยทั่วไปใช้หลักราคาทุนที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา เช่นเดียว กัน แต่จะไม่รับรู้รายได้จากการตีราคาทรัพย์สินเพิ่มขึ้น และไม่ได้รับรู้รายจ่ายจากการตีราคาทรัพย์สินต่ำลงหรือการด้อยค่าของทรัพย์สิน 2) เช่นเดียวกับบัญชีการเงิน 3) เช่นเดียวกับบัญชีการเงิน 
3) การตรวจสอบและ การรับรองงบการเงิน	สำหรับบริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยหรือที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ	เฉพาะกรณีภาษีเงินได้นิติบุคคลมีข้อกำหนดให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจัดทำให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจัดทำงบดุล บัญชีทำการ และบัญชีกำไรและขาดทุนที่มีการตรวจสอบและรับรองโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตหรือผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากร แล้วแต่กรณีแนบไปพร้อมกับแบบ ภ.ง.ด.50